

Šport ako možnosť inklúzie osôb so zdravotným znevýhodnením

Sport as a Possibility of Inclusion of People with Disabilities

Erika Štangová¹, Fakulta sociálnych vied UCM v Trnave, Trnava

Abstrakt

Východiská: Príspevok sa zaoberá športom ako jednej z popredných foriem inklúzie osôb so zdravotným znevýhodnením. Športová činnosť vytvára osobám so zdravotným znevýhodnením priestor na stretávanie, vymieňanie skúseností, tvorbu sociálnych kontaktov, ale taktiež sa učia vyrovnávať s prekážkami, s ktorými sa počas života.

Cieľom príspevku bolo zistiť, či šport prispieva k inklúzii osôb so zdravotným znevýhodnením.

Metodika: V príspevku prezentujeme výsledky pilotnej fázy nášho kvalitatívneho výskumu, v rámci ktorého sme použili metódu pološtruktúrovaného rozhovoru.

Kľúčové slová

šport, sociálna inklúzia, osoby so zdravotným znevýhodnením

Abstract

Background: The paper deals with sport as one of the leading forms of inclusion of people with disabilities. Sports activities create a space for people with disabilities to meet, exchange experiences, create social contacts, but they also learn to cope with the obstacles they face during their lives.

The aim of the paper was to find out whether sport contributes to the inclusion of people with disabilities.

Methodology: In this paper we present the results of the pilot phase of our qualitative research, in which we used the method of semi-structured interview.

Keywords

sport, social inclusion, people with disabilities

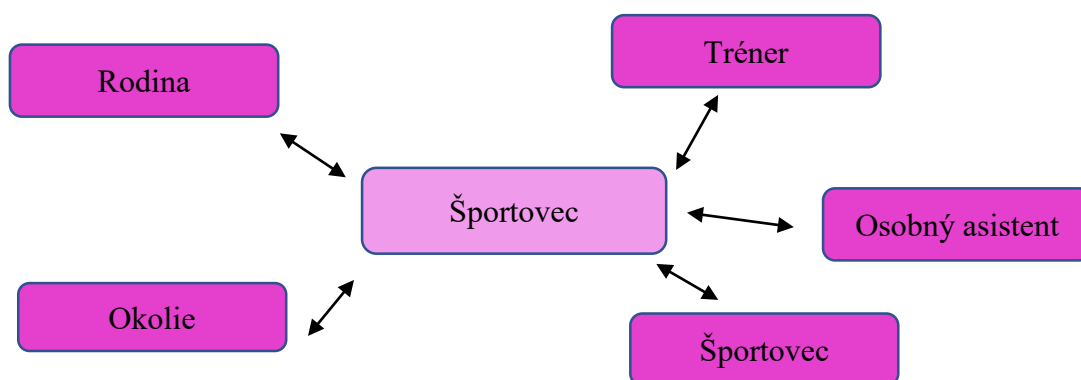
Úvod

Príspevok sa venuje športu ako jednej z popredných foriem sociálnej inklúzie osôb so zdravotným znevýhodnením. Športovú činnosť môžeme považovať za jeden z najvýraznejších fenoménov v spoločnosti, ktorý napomáha k udržaniu nie len telesnej, ale aj duševnej zdatnosti a často sa stáva novým životným štýlom človeka so zdravotným znevýhodnením. Športová činnosť nemá pozitívne účinky len na fyzickú stránku človeka, ale má výrazný podiel na zvyšovaní mieri samostatnosti, budovanie sociálnych zručností a interakcii. Zastáva významné miesto v procese začleňovania človeka do spoločnosti. Považujeme za dôležité venovať viac pozornosti problematike športu, ako významného prostriedku socializácie ľudí so zdravotným znevýhodnením do spoločnosti.

¹ Kontaktná osoba: stangova1@ucm.sk

Súčasný stav poznania

Medzi jednu z popredných foriem inklúzie osôb so zdravotným znevýhodnením do spoločnosti môžeme považovať práve športovú činnosť. Ak sa na problematiku športu osôb so zdravotným znevýhodnením bližšie pozrieme cez skúsenosť odborníkov môžeme si dovoliť konštatovať, že priaznivé účinky sú výraznejšie ako u intaktnej časti populácie. Jedným z ukazovateľov je práve zlepšenie fyzickej zdatnosti, ktoré nastalo vďaka športovej a pohybovej aktivite. Toto zlepšenie ovplyvňuje stupeň mobility, sebaobsluhy a taktiež stabilizáciu zdravotného stavu. Medzi ďalší pozitívny účinok športovej činnosti je práve zlepšenie celkovej imunity človeka, čím sa človek so zdravotným znevýhodnením stáva odolnejší voči rôznym vírusom, infekciám či vírusom. Práve šport môžeme vďaka svojim pozitívnym účinkom považovať za jednu z najúčinnějších foriem inklúzie osôb do spoločnosti, nakoľko má výrazný pozitívny vplyv na duševnú pohodu a sociálne väzby človeka so zdravotným znevýhodnením (Qi, Jing, Ha Amy, 2012, McConkey, 2019, Haudenhuyse, 2017, Tacon, 2017). Práve prostredníctvom športovej činnosti majú ľudia so zdravotným znevýhodnením možnosť nadväzovať a budovať sociálne kontakty. Hall, Lindzey (1997) považuje za najdôležitejšie vzťahy vytvorené v rámci športového procesu práve vzťahy medzi športovcami navzájom, športovcom a rodinou, športovcom a trénerom, športovcom a jeho osobným asistentom, ale aj športovcom a jeho sociálnym okolím.

Graf. 1 Interakčné procesy v športe (Zdroj: Vlastný - upravené podľa Hall, Lindzey (1997))

Vo svete, ale aj na Slovensku môžeme pozorovať zvýšený záujem o problematiku športu osôb so zdravotným znevýhodnením. V posledných rokoch stúpa počet športových klubov a športovísk, kde môžu ľudia so zdravotným znevýhodnením tráviť svoj voľný čas a rozvíjať svoje schopnosti. Za najobľúbenejšie kluby a športy môžeme zaradiť práve bocciu, lukostreľbu, triatlon, plávanie, športovú streľbu a basketbal na invalidnom vozíku a samozrejme mnohé iné. Športová činnosť dosahuje vysokú úroveň a športovci dosahujú obdivuhodné výsledky (Choutka, Dovalil, 2004). Ako uvádza Magee (2018) športová činnosť prispieva k úspešnej inklúzii osôb so zdravotným znevýhodnením do spoločnosti. Prostredníctvom športovej činnosti prichádza k formovaniu osobnosti a taktiež prispieva k rozvíjaniu dôležitých hodnôt ako sú empatia, kolektívnosť, solidarita a princíp fair play hry. Športovú činnosť môžeme podľa Sekotu (2007) označiť za hru, pri ktorej prichádza k spojeniu kreativity, spontánnosti, ale aj nepredvídateľnosti. Človek so zdravotným znevýhodnením je vďaka športu vytrhnutý z každodenných stereotypov. Prostredníctvom športovej činnosti prichádza k ovplyvňovaniu všetkých sociálnych úloh.

Významu športu pri integrácii osôb so zdravotným znevýhodnením sa venovali aj Kitchin a Howe (2014) vo Veľkej Británii. Vo svojom výskume skúmali, či šport môžeme považovať za účinný prostriedok začleňovania osôb so zdravotným znevýhodnením do spoločnosti, pričom zistili, že integrácia v pravom zmysle slova ešte stále nie je realizovaná.

Autori Hrouda a Rybová (2010) vymedzili určité resocializačné a rehabilitačné účinky športovej činnosti, ktoré vyjadrili v tzv. uzlových bodoch. V daných uzlových bodoch môžeme pozorovať premenu zo životnej dráhy života človeka na dráhu športovo-životnú. Ako však poznamenali, motivácia k športovej činnosti sa mení a je závislá najmä od fáz života.

Na základe súčasného stavu poznania sme si sformulovali výskumnú otázku. Hlavná výskumná otázka znie: „Prispieva šport k inklúzií osôb so zdravotným znevýhodnením?“

Metódy

Výskum sme realizovali v kvalitatívnom dizajne, pričom metódu zberu dát sme si zvolili pološtrukturovaný rozhovor. Náš výskum sme plánovali realizovať s osobami so zdravotným znevýhodnením, ktoré sa aktívne venujú športovej činnosti. Realizáciu rozhovorov s piatimi respondentami sme chápali ako súčasť výskumu dizertačnej práce, pri ktorých bolo cieľom overiť funkčnosť pripraveného výskumného nástroja a jeho prípadné úpravy, ak by sa ukázali ako potrebné. Adekvátne k tomu sme použili otvorené kódovanie. Prezentované výsledky sú výstupmi z určitej etapy našej práce, ale aj napriek tomu ich považujeme za dostatočné na prvotné zachytenie toho ako ovplyvňuje šport život osôb so zdravotným znevýhodnením.

Pri tvorbe výskumnej vzorky bol použitý zámerný výber. Ako uvádza Tomšik (2017) v zámernom výbere si výskumník sám určí znaky, podľa ktorých si následne volí respondentov. Avšak tieto znaky musia byť relevantné pre daný typ výskumu. Medzi tieto znaky môžeme zaradiť určitú vlastnosť alebo stav. To znamená, že na základe týchto kritérií sú cielene vyhľadávané osoby, ktoré tieto kritéria spĺňajú a zároveň sú ochotné sa na výskumnom skúmaní podieľať.

Výskumnú vzorku tvorilo 5 osôb so zdravotným znevýhodnením, ktoré sa aktívne venujú športovej činnosti. Výskumu sa zúčastnili 2 ženy a 3 muži vo veku od 18 do 35 rokov. Išlo o osoby so zdravotným znevýhodnením, ktoré športujú na profesionálnej úrovni.

Zber dát prebiehal vzhľadom k aktuálnym protipandemickým opatreniam v hybridnej forme, osobným stretnutím alebo v online priestore. Na začiatku rozhovoru som si od respondentov vyžiadala súhlas k zostaveniu audionahrávky, následne z ktorých bol zostavený doslovný prepis.

Výsledky

Šport je pre ľudí so zdravotným postihnutím významným prostriedkom rehabilitácie, readaptácie, resocializácie, integrácie až inklúzie. Sociálne vzťahy počas športovej činnosti sú predpokladom pre prekonanie sociálnych, názorových, náboženských a rasových predsudkov. Prostredníctvom interakcie s intaktnými športovcami sa budujú a udržujú sociálne vzťahy a kompenzujú sa dôsledky zdravotného postihnutia.

Reflektovanie prínosov športu do života človeka so zdravotným znevýhodnením

Športová činnosť človeku napomáha k udržaniu telesnej, ale aj duševnej zdatnosti a zdravia a môže sa stať novým životným štýlom v živote človeka. Motivácia k zapojeniu sa do športovej činnosti môže byť rôzna. Za jeden z kľúčových rozdielov považujeme práve vplyv rodiny. „šport pre mňa znamená strašne veľa, nakoľko som od malička pri športe vyrastal, nakoľko môj otec aktívne hrával futbal, čiže šport bol od malička súčasťou môjho života a vždy som túžil a chcel som ho robiť a som rád, že sa mi to nakoniec podarilo (Š1). Na porovnanie športovkyňa 3 mala z rodinného prostredia inú skúsenosť: „šport sa v našej rodine nikdy neobjavoval, moji rodičia sú skôr gaučové typy (smiech). *Až keď som sa na liečení stretla s jedným kamarátom a rozprával mi o boccii rozhodla som sa to skúsiť*“ (AS Š3). Veľkú úlohu zohrávajú aj médiá. Športovec 2 pravidelne sledoval paraolympiádu, čo ho priviedlo k myšlienke, že by to mohol skúsiť. „*Pravidelne som v telke sledoval rôzne podujatia kde vystupovali športovci so zdravotným znevýhodnením a vždy som sa tešil na paraolympiádu. Už od malička som sníval, že raz tam budem aj ja. Doma ma odhovárali, triedna hovorila, že na to nemám, kamaráti sa smiali, že som blázon. A to bola tá najväčšia motivácia dokázať to*“ (Š2).

Pocity, ktoré sa športovcom so zdravotným znevýhodnením spájajú so športom sú rôzne. „*Pocitov, ktoré sa mi spájajú so športom je pľú, veľa. V prvom rade je to určite radosť, vďačnosť a šťastie*“ (AS Š5). „*Tie pocity sú neskutočné. Je to obrovská radosť, neopísateľná vďačnosť, aj keď som často unavená, vďaka športu som naozaj šťastná*“ (AS Š3). Naopak športovcovi 4 sa pri športe vytvárajú aj negatívne pocity. Na otázku nám odpovedal: „*je to určite vďačnosť, ale vo veľkej miere je to stres a strach u mňa. No a naozaj vo veľkej miere je to nervozita, lebo ja som dosť nervózny človek v takýchto veciach. Asi je to najviac tá nervozita a potom radosť*“ (Š4).

Vzťahy medzi športovcami so zdravotným znevýhodnením sú porovnateľné so vzťahmi medzi intaktnými športovcami. Vládne medzi nimi zväčša príjemná atmosféra, ktorá sa na súťaži zmení na prirodzenú súťaživosť. Športová činnosť predstavuje pre človeka so zdravotným znevýhodnením priestor na nadväzovanie nových sociálnych kontaktov a zlepšovanie sociálnych zručností. „*Prvý tréning bol zvláštny, nikoho som nepoznal, bolo to pre mňa všetko nové. Našťastie ma veľmi rýchlo zobrali do partie a myslím si, že si vychádzame v tíme veľmi dobre. Podporujeme sa, pomáhame si a hlavne mi rozumejú*“ (Š2). „*Pľú, myslím si, že*

ako aj v bežnom živote, tak aj u nás v klube je to veľmi individuálne. S niekým som si sadla hneď, s iným časom a s pár ľuďmi sa tolerujeme. Avšak, nemôžem povedať, že by tie vzťahy boli zlé“ (AS Š5). Vzťahy medzi športovcami však vníma, každý športovec inak. „Noo.. podporujeme sa tak na oko, ale potom nakoniec aj tak zvíťazí tá súťaživosť a každý chce byť ten, čo vyhrá“ (Š1). Situáciu nám podobne opísal aj športovec 4 „mimo zápas sme kamaráti, pozdravíme sa, ale prídeme na ten kurt alebo zápas a ten čas sme v podstate nepriatelia, na život a na smrť lebo si ideme si za tým víťazstvom a vôbec a mňa osobne netrápi, že s týmto som kamarát tak ho nechám vyhrať“ (Š4).

Reflektovanie rozdielov v športe medzi intaktnou časťou populácie a osobami so zdravotným znevýhodnením

Rozdiely, ktoré môžeme pozorovať pri možnostiach intaktných občanov a u ľudí so zdravotným znevýhodnením majú vplyv na procesy spojené so socializáciou. Ak sa bližšie pozrieme na výber aktivít, ktoré majú osoby so zdravotným znevýhodnením, tieto aktivity sú značne obmedzené nakoľko môže vyberať len športové činnosti, ktoré spĺňajú určité podmienky. „Od malička som chcel športovať, avšak u nás na dedine bolo možné hrať len futbal a to sa vzhľadom k tomu, že som pripútaný na vozík nedalo“ (Š1). Podobnú skúsenosť má aj športovkyňa 3: „moje kamarátky so sídliska chodili na rôzne športové krúžky a ja som mohla chodiť len na tie kreatívne, aj keď ma nebavili. Žiaľ, moji rodičia museli vybrať to, kde boli ochotný ma zobrať“ (AS Š3). Tieto skúsenosti môžu byť zapríčinené najmä faktom, že športoviská s bezbariérovým prístupom sú stále dostupné iba v minimálnej miere a osoby so zdravotným znevýhodnením sa na športovisko či štadión dostanú iba za pomoci druhej osoby. „Pre človeka na invalidnom vozíku je skoro až nereálne ísť na nejaký zápas bez doprovodu. Je pre nás ťažké užívať si šport v pasívnej forme a to ešte nehovorím o tej aktívnej. Športu sa venujem viac ako 5 rokov, ale športoviská kde by som mohol tráviť čas a zlepšovať sa je veľmi málo a žiadne nepribúdajú“ (Š2). Podobnú skúsenosť so športoviskami má aj športovkyňa 5: „je mi smutno keď vidím ako pribúdajú nové ihriská, opravujú sa tie staré a architekti stále nemyslia na handicapované deti. Pritom by stačilo pár jednoduchých úprav a mohli by sa hrať všetky spolu“ (AS Š5).

Osoby so zdravotným znevýhodnením trávia svoj voľný čas rovnakým spôsobom ako intaktné osoby. Respondenti sa zhodli na tom, že odkedy sa začali venovať športovej činnosti, trávenie ich voľného času sa zmenilo a oveľa viac času venujú práve tréningu. „Vo voľnom čase chodím von s kamarátkami, počúvam hudbu, ale najčastejšie športujem. Trénujem doma, trénujem vonku a to je pre mňa najlepšie strávený voľný čas“ (AS Š3). „Ja naozaj toho voľného času moc nemám, chodím do školy, príprava a všetko ostatné mi zaberie viac času ako mojím spolužiakom. Ale všetok voľný čas, ktorý mám venujem športu. Nakoľko tréning prebieha v Bratislave len cesta autom mi zaberie dosť času a v telocvični cez víkendy s mamou trávime celé hodiny. Je to pre mňa relax“ (Š2).

Prostredníctvom športu majú osoby so zdravotným znevýhodnením priestor na sebarealizáciu a na aktívne vyplnenie voľného času. Práve vďaka športu netrávia čas v izolácii a je im vytvorený priestor na rozvíjanie telesných, psychických, ale najmä sociálnych zručností. Túto skutočnosť nám potvrdil aj športovec 4: „Kým som sa nevenoval športu, trávil som čas doma sám, hrával som hry na internete a celé hodiny pozeral televízor. Nemal som kamarátov, cítil som sa sám, ale nevedel som to zmeniť. Práve vďaka športu mám dnes kamarátov, ktorí mi rozumejú a už netrávim celé dni sám. Hocikedy sa dohodneme a ideme spolu trénovať a vždy sa tam veľmi nasmejeme. Už by som nechcel žiť život ako dovtedy“ (Š4).

Reflektovanie športu ako významného nástroja procesu inklúzie

Za dôležitý predpoklad úspešnosti inklúzie prostredníctvom športovej činnosti môžeme považovať práve spoluprácu medzi športovcami so zdravotným znevýhodnením s intaktnými športovcami. Ako sme už spomínali počas športovej činnosti vznikajú viaceré interakčné procesy, pričom z jedným z tých najdôležitejších je práve vzťah športovca s osobným asistentom. Osobný asistent zohráva dôležitú úlohu pri samotnej realizácii športovej aktivity. Ako uvádzajú naši respondenti, bez pomoci osobného asistenta by sa športu venovať nemohli. „Hrám bocciu a v tomto športe je asistent veľmi dôležitý. Podáva mi loptičky, nosí mi ich a často som odkázaný na jeho pomoc“ (Š1). Podobne vníma situáciu aj športovkyňa 3: „ak sa tak zamyslím, bez asistenta by som neurobila nič. Asistenti naozaj plnia dôležitú úlohu a dovoľm si povedať, že vďaka nim môžeme športovať“ (AS Š3). Osobných asistentov v športe robia najčastejšie rodinní príslušníci, nakoľko nie je záujem širšej verejnosti a vykonávanie športového asistenta. Športovci so zdravotným znevýhodnením by uvítali väčšiu pomoc od štátu pri podporovaní, ale hlavne vytvorenie pozície športového asistenta.

„V športe chýba športový asistent, je to smutné, že to musia robiť rodinní príslušníci. Ak by bola vytvorená takáto pozícia, uvítali by to športovci, ale aj ich rodičia“ (AS Š5). Podľa nášho názoru by športový asistent vytvoril väčší priestor pre začlenenie človeka so zdravotným znevýhodnením do spoločnosti. Podporilo by to inkluzívny potenciál, ktorý v sebe šport má. Prišlo by k prepojeniu osôb so zdravotným znevýhodnením a človekom bez neho.

Športovci so zdravotným znevýhodnením by uvítali športové podujatie, na ktorom by mali možnosť stretnúť sa s intaktnými športovcami. Ako uvádzajú naši informanti, takéto stretnutie by pomohlo k tomu, aby sa ľuďom rozšírili obzory a mohlo by pomôcť k odstráneniu predsudkov. „Určite by som to uvítal, bola by to jedna z možností ako zdravému človeku ukázať, že aj človek so zdravotným znevýhodnením vie niečo v živote robiť“ (Š1). Podobne na otázku odpovedal aj športovec 4: „Takéto podujatie by pomohlo odbúrať predsudky spoločnosti“ (Š4).

Na otázku sme však dostali aj negatívnu odpoveď: „sama viem ako nás ľudia vnímajú, každý víkend sledujem v telke futbalový zápas a keby len jeden, hneď niekoľko. Celé Slovensko žilo olympiádou a majstrovstvami v hokeji ani nehovorím. Nechcem tým povedať, že je to zle. Ale uvedomili ste si niekto, koľko prenosov bolo z paraolympiády? Bolo to smiešne, už keď konečne mali dávať online prenos z boccie, kde sa hralo o zlato, tak nestihli začiatok. A úprimne si povedzme, ako by reagovali diváci keby nestihnú začiatok zápasu Slovana? Možno by podujatie, kde by sme sa stretli my handicapovaní a zdraví športovci bolo zaujímavé, ale voči búraníu predsudkov som skeptická“ (AS Š5).

Diskusia

Prezentované výsledky nášho výskumu signalizujú, že šport zastáva významné miesto pri začleňovaní osôb so zdravotným znevýhodnením do spoločnosti. Aj napriek pozitívnym výsledkom výskumu zastávame názor, že športu zdravotne znevýhodnených osôb sa v spoločnosti nedostáva adekvátne miesto a jeho účinky by mohli byť ešte výraznejšie. K podobným záverom prišli aj autori Kitchin a Howe (2014), podľa ktorých skutočná integrácia v rámci športového procesu ešte stále nie je realizovaná. Túto skutočnosť sa nám podarilo preukázať aj v našom výskume, nakoľko naši informanti trávajú počas športových aktivít čas najmä s osobami so zdravotným znevýhodnením a chýba prepojenie s intaktnou časťou populácie.

Ľudia so zdravotným znevýhodnením v komparácii s ľuďmi bez zdravotného postihnutia disponujú rovnakými výsledkami v oblasti realizácie športových aktivít. Obe skupiny spoločnosti chápu šport ako spôsob nadviazovania nových kontaktov, skvalitnenia životného štýlu a kondície a istú aktivitu prostredníctvom, ktorej dokážu odbúrať stres. Jednoduchým spôsobom môžeme pokladať za fakt, že šport pre ľudí so zdravotným postihnutím poskytuje socializáciu a možnosť zachovania rovnováhy v spoločnosti (Dowling a kol., 2012).

Autori Wilhite, Mushett a kol. (1997) poukazujú na skutočnosť, že ľudia so zdravotným znevýhodnením sa stretávajú s viacerými obmedzeniami pri možnostiach trávenia voľného času. Podobné výsledky vyšli aj v našom výskume, pri ktorom sme zdôraznili nedostatočný počet športovísk, ktoré by boli prispôbené pre osoby so zdravotným znevýhodnením. Autori vo svojej výskumnej štúdií konštatujú, že osoby so zdravotným znevýhodnením nepovažujú za prioritné tráviť svoj voľný čas s rovesníkmi bez zdravotného znevýhodnenia. Veľmi dôležitou výzvou pri realizácii športových aktivít pre ľudí so zdravotným znevýhodnením je diferenciálna hodnota, ktorú majoritná spoločnosť kladie na tieto skúsenosti. Postoj vo vzťahu k súťaživosti človeka so zdravotným znevýhodnením a majoritnej spoločnosti môžeme vnímať prostredníctvom médií. Propagácia výkonu športovej aktivity je zväčša súčasťou majoritnej populácie (Evans, 2004).

Na základe našich informantov konštatujeme, že šport zastáva významné miesto v procese začleňovania osôb so zdravotným znevýhodnením, avšak je potrebné, aby sa danej problematike venovalo viac pozornosti. Začlenenie osôb so zdravotným znevýhodnením prostredníctvom športovej činnosti, môže byť prospešné pre účastníkov, odborníkov z praxe a tvorcov politik, ako aj pre futbalové kluby a komunity, ktorým slúžia (Tacon, 2017).

Záver

Športovú činnosť právom môžeme chápať ako jednu z popredných foriem inklúzie osôb so zdravotným znevýhodnením do spoločnosti. Keď sa človek ocitne v sociálnej exklúzii, trpí nedostatkom kontaktov a nemá možnosť rozvíjať svoje sociálne zručnosti. Pre osoby so zdravotným znevýhodnením vytvára športová

činnosť priestor pre stretávanie, vymieňanie skúseností, ale taktiež sa prostredníctvom nej učia vyrovnávať sa s prekážkami. Súčasný stav športovísk však bráni aktivitám ľuďom so zdravotným znevýhodnením. So skúsenosťami vieme konštatovať, že ľudia so zdravotným znevýhodnením, ktorí sa venujú športovej činnosti majú väčšiu šancu zamestnať sa, založiť si rodiny aj s intaktnými partnermi. Vďaka športu sa môžu zapájať do spoločenského života a zarobiť si na seba. Aj vďaka tomu môžu časom zabudnúť aj na svoje postihnutie.

Literatúra

- Dovalil, J. a kol. (2004). *Olympismus*. Praha: Olympia.
- Dowling, S. et. al. (2012). Promoting social inclusion through Unified Sports for youth with intellectual disabilities: a five-nation study. *Journal of Intellectual Disability Research*. 50(10), 923-935. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2012.01587.x>.
- Evans, G. – Phyllida, S. (2004). *The contribution of culture to regeneration in the UK: a review of evidence: a report to the Department for Culture Media and Sport*. <http://repository.londonmet.ac.uk/6109/1/EvansShaw2004.pdf>.
- Hall, Lindzey (1997). *Psychológia osobnosti*. Bratislava: SPN-Mladé letá.
- Haudenhuyse. (2017). Social Science Open Access: Introduction to the issue „sport for social inclusion: questioning policy, practice and research *Social inclusion*. 5(2), 85-90. 10.17645/si.v5i2.1068
- Hrouda, T., Rybová, L. (2010). Sport v životní dráze člověka s tělesným postižením. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*. 1(1), 56-61.
- Kitchin, P. J., Howe, D. (2014) The mainstreaming of disability cricket in England and Wales: Integration ‘One Game’ at a time. *Sport Management Review*, 17(1), 65–77. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2013.05.003>.
- Magee, J. – Jeanes, R. et. al. (2018). „Yes we are inclusive“: Examining provision for young people with disabilities in community sport clubs. *Sport Management Review*, 21(1), 38-50. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2017.04.001>.
- McConkey, R. et. al. (2019). The Meaning of Social Inclusion to Players With and Without Intellectual Disability in Unified Sports Teams. *Inclusion*, 7(4), 234-243. <https://doi.org/10.1352/2326-6988-7.4.234>.
- Qi, J. – Ching Ha, A, S. (2012). Hong Kong Physical Education Teachers’ Beliefs about Teaching Students with Disabilities: A Qualitative Analysis. *Asian social science*, 8(8), 911-2017. 10,5539/zad.v8n8p3
- Sekot, A. (2007). Sociologický pohled na sport: Konceptuální východiska. *Česká kinantropologie Praha: Česká kinantropologická společnost*, 11(1), 53–61. Tacon, R. (2017). Football and social inclusion: Evaluating social policy. *Managing Leisure: An International Journal, available*. 12(1), 1–23. <http://dx.doi.org/10.1080/13606710601056422>.
- Tomšík, R. (2017). *Kvantitatívny výskum v pedagogických vedách*. Nitra: Pedagogická fakulta, Univerzita Konštantína a Filozofa v Nitre.
- Wilhite, B., Mushett, C. A. et. al. (1997) Promoting inclusive sport and leisure participation: Evaluation of the Paralympic Day in the schools model. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 14(2), 131-146. : <https://doi.org/10.1123/apaq.14.21.131>.

Informácie o autoroch

Mgr. Erika Štangová

Som interná doktorandka na Fakulte sociálnych vied Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Vo svojej dizertačnej práci sa venujem významu športu ako prostriedku inklúzie u osôb so zdravotným znevýhodnením.

Email: stangova1@ucm.sk